

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-27>

УДК 631.16:658.14.02

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

PECULIARITIES OF FORMATION AND USE OF FINANCIAL RESOURCES OF THE ENTERPRISE

Масюк Юлія Володимирівна

кандидат економічних наук, професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6445-806X>

Шкода Анастасія Володимирівна

здобувач освіти,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7983-1717>

Masyuk Julia, Shkoda Anastasia

Dnipro State Agrarian and Economic University

Стаття присвячена актуальним питанням формування та використання фінансових ресурсів підприємства. В статті проаналізовано думки науковців відносно трактування сутності поняття фінансових ресурсів підприємства. Встановлено, що для здійснення своєї діяльності підприємства використовують низку ресурсів, серед яких: матеріальні, трудові, фінансові. Найбільш складною з фінансових категорій виступають фінансові ресурси та способи їх формування. В статті доведено, що фінансові ресурси, є головною метою у здобутті фінансової стійкості, що дозволяють збільшувати шанси на виживання у ринковій стихії, забезпечуючи розрахунок за зобов'язаннями перед державними органами та кредиторами та принести дохід власникам. В статті проведено дослідження джерел утворення фінансових ресурсів на підприємстві. Також в статті розглянуто ключову мету управління фінансовими ресурсами підприємства.

Ключові слова: підприємство, фінансові ресурси, управління, фінансовий стан, грошові кошти, ліквідність.

Статья посвящена актуальным вопросам формирования и использования денежных ресурсов компании. В статье проанализированы мнения ученых относительно трактовки понятия финансовых ресурсов предприятия. Установлено, что для осуществления деятельности предприятия используют ряд ресурсов, среди которых: материальные, трудовые, финансовые. Более сложной из денежных категорий выступают денежные ресурсы и методы их формирования. В статье доказано, что финансовые ресурсы являются главной целью в получении финансовой устойчивости, позволяющих увеличивать шансы на выживание в рыночной стихии, обеспечивая расчет по обязательствам перед государственными органами и кредиторами и принести доход собственникам. В статье проведены исследования источников образования финансовых ресурсов на предприятии. Также в статье рассмотрена ключевая цель управления финансовыми ресурсами предприятия.

Ключевые слова: предприятие, финансовые ресурсы, управление, финансовое состояние, денежные средства, ликвидность.

The article is devoted to topical issues of formation and use of financial resources of the enterprise. The article analyzes the views of scientists on the interpretation of the essence of the concept of financial resources of the enterprise. It is established that enterprises carry out a number of resources to carry out their activities, including: material, labor, financial. The most difficult of the financial categories are financial resources and methods of their formation. The article proves that financial resources are the main goal in gaining financial stability, which increases the chances of survival in a market disaster, ensuring the settlement of liabilities to government agencies and creditors and bring income to owners. The article examines the sources of financial resources at the enterprise. The article also considers the key purpose of managing the financial resources of the enterprise. Being a monetary dimension of financial relations, financial resources at the last stage of their cycle form a fund of resources intended for distribution and redistribution. The funds of this fund are used to finance the interests of the participants in the re-production process. Then the cycle of financial resources is restored. The formation and use of financial resources in any enterprise has a close interaction with financial activities. In order to effectively manage the financial resources

of the enterprise requires a clear policy, both at the enterprise and in the state. Financial resources occupy an important place in the management system of the enterprise, the quality of their management depends on the continuous production cycle, liquidity of the business entity, profitability and solvency. To maintain normal financial activities, it is especially important for the company to effectively manage its financial resources, properly allocating them by type of activity and taking into account different time periods. Financial resources are constantly on the move, their distinctive features are: the monetary form of existence, belonging to a particular entity, efficient use for profit and economic growth of the enterprise.

Keywords: enterprise, financial resources, management, financial condition, cash, liquidity.

Постановка проблеми. Суть діяльності кожного підприємства полягає не лише у здійсненні прибуткової діяльності, а й у забезпеченні розвитку. Щоб підприємство могло здійснювати ефективну діяльність та розвиватися на конкурентному ринку, має бути інноваційним, тобто впроваджувати сучасні технології, продукти конкурентоспроможні на ринку, модернізувати організаційну структуру, підвищувати ефективність та впроваджувати інші нові досягнення науки і техніки, специфічні для його специфіки функціонування. Функціонування вітчизняних підприємств у ринкових умовах потребує дієвого керування фінансовими ресурсами підприємства. Це пояснюється тим, що у ринковій конкурентній боротьбі перемогу отримує те підприємство, котре має достатньо фінансових ресурсів і може ефективно використати їх. В той же час, низка питань теорії та практики керування фінансовими ресурсами залишаються дискусійними і не до кінця дослідженими в фінансовій науці. У дослідженнях щодо змісту фінансових ресурсів підприємства відзначається неоднозначність, а часом і суперечливість трактувань цього поняття. Однозначне та обґрунтоване вивчення сутності фінансових ресурсів та особливостей їх формування та використання посідає важливе місце не лише в теорії, але й в практиці управління фінансовими ресурсами підприємства. Отже, проблематика дослідження особливостей формування та використання фінансових ресурсів підприємства є надзвичайно актуальною та потребує постійних наукових досліджень та обґрунтувань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість праць вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів присвячена дослідженню проблематики формування та використання фінансових ресурсів підприємства, серед яких можна відзначити праці таких науковців: Безпалова Д.І., Білик М., Буряк Л., Василик О.Д., Довгопола А.Д., Загородній А., Коробов М.Я., Малій О.Г., Партин Г., Поддєрьогін А., Рибалко Н.О., Рудченко І.В., Фоміних В.І. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В сучасних умовах господарювання значно збільшується роль фінансів підприємств у системі господарювання. Для здійснення своєї діяльності підприємства використовують низку ресурсів, серед яких: матеріальні, трудові, фінансові. Найбільш складною з фінансових категорій виступають фінансові ресурси та способи їх формування. Управління фінансовими ресурсами має на меті пошук додаткових ресурсів на вигідних для підприємства умовах, інвестування і здійснення певних операцій на фінансовому ринку для збільшення позитивного результату функціонування. Отже, доцільно приділити увагу дослідженню особливостей формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження виступає здійснення аналізу ключових тенденцій в галузі формування та використання фінансових ресурсів підприємства, що мають вплив на процес його функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний шлях розвитку української економіки визначає потребу у ґрунтовному визначенні проблем фінансування діяльності підприємств, в першу чергу в ході формування та використання фінансових ресурсів у вигляді підґрунтя фінансового забезпечення ефективного функціонування підприємств. У визначених умовах важливості набуває застосування підходів та методик потрібних для формування дієвого застосування фінансових ресурсів. Формування і використання фінансових ресурсів на будь-якому підприємстві має тісну взаємодію із фінансовою діяльністю. З метою дієвого управління фінансовими ресурсами підприємства необхідна чітко визначена політика, як на підприємстві так і в державі. Фінансові ресурси посідають важливе місце в системі менеджменту підприємства, від якісного управління ними залежить безперервний виробничий цикл, ліквідність господарюючого суб'єкта, рентабельність та платоспромож-

ність. Фінансові ресурси підприємства здебільшого формуються на стадії виробництва, в умовах коли генерується нова вартість та реалізовується перенесення старої. Реальне формування фінансових ресурсів починається тільки на другій стадії суспільного відтворювального процесу.

З метою більш точного трактування сутності фінансових ресурсів підприємства важливо дослідити різні погляди вчених відносно трактування даного поняття.

Так Поддєрьогін А., Білик М., Буряк Л., пропонують у своєму підручнику наступне визначення: «фінансові ресурси – це грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємства, тобто всі грошові фонди (частина коштів, які мають цільове спрямування) й частина грошових коштів у не фондівій формі (ті, що використовуються для забезпечення поточної діяльності)» [1, с. 10].

Рибалко Н.О. акцентує увагу на тому, що: «фінансові ресурси підприємства – це сукупність активів підприємства, сформованих із зовнішніх та внутрішніх джерел, що знаходяться в розпорядженні підприємства на правах власності або тимчасового володіння й які використовуються для погашення фінансових зобов'язань та забезпечення безперервності функціонування підприємства [2, с. 29].

Партин Г.Л., Загородній А.Г. зазначають, що: «сукупність централізованих і децентралізованих коштів у розпорядженні суб'єктів господарювання, які є джерелом виробничого і соціального розвитку» [3, с. 58].

Василик О.Д. визначає фінансові ресурси, як: «грошові нагромадження і доходи, що створюються в процесі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення неперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб» [4, с. 112].

На противагу вищенаведеному, Коробов М.Я. зазначав, що фінансові ресурси підприємства варто трактувати, як: «власні та позичкові грошові цільові фонди, які формуються у процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту й національного доходу та використовуються у статутних цілях підприємства» [5, с. 115].

На нашу думку, фінансові ресурси, є головною метою у здобутті фінансової стійкості, що дозволяють збільшувати шанси на виживання у ринковій стихії, забезпечуючи розрахунок за зобов'язаннями перед державними органами

та кредиторам та принести дохід власникам. Також під фінансовими ресурсами доцільно визначати грошові доходи, накопичення та надходження, що перебувають у власності або користуванні суб'єктів господарювання. Використовувані ними із ціллю відтворення розширеного, для соціальних потреб, матеріального стимулювання працюючих, реалізації соціальних програм.

В ході генерування фінансових ресурсів підприємства проявляються така властивість фінансових ресурсів як можливість мобілізації. Джерела утворення фінансових ресурсів на підприємства представлені на рисунку 1.

Сформоване фінансове забезпечення є основою для організації діяльності господарської підприємства, у процесі якої фінансові ресурси використовуються для формування майнового комплексу підприємства, що складається з необоротних та оборотних активів, реалізуючи свою здатність до трансформації форми існування.

Будучи грошовим виміром фінансових відносин, фінансові ресурси на останній стадії свого кругообігу формують фонд ресурсів, призначених для розподілу та перерозподілу. Кошти цього фонду використовуються для фінансування інтересів учасників відтворювального процесу. Далі кругообіг фінансових ресурсів відновлюється.

Ми погоджуємося з думкою Фоміних В.І., Безпалової Д.І., Довгополої А.Д. відносно того, що: «у сучасних умовах управління формуванням фінансових ресурсів підприємства є досить складним завданням. Перед керівництвом постають проблеми вибору джерела фінансування, ефективного та цілеспрямованого використання коштів, своєчасного погашення зобов'язань підприємства тощо. Вирішення цих питань зумовлює необхідність планування потрібного обсягу фінансових ресурсів у перспективі, визначення оптимального співвідношення власних та залучених коштів, а також мінімізації вартості їх залучення, тобто оцінювання вартості кожного джерела залучення і вибір найвигіднішого» [6, с. 63].

На нашу думку дієвість утворення і застосування фінансових ресурсів підприємства підпорядкована процесу управління, що включає вирішення наступних завдань:

1) задоволення генерування необхідного об'єму фінансових ресурсів у відповідності до перспективних задач розвитку у майбутньому періоді. Це завдання реалізується за допомогою встановлення загальної потреби у фінансових ресурсах підприємства на майбутній

Рис. 1. Джерела утворення фінансових ресурсів підприємства

Джерело: сформовано авторами

період, виявлення необхідного обсягу їхнього залучення;

2) встановлення оптимального складу структури засобів генерування фінансових ресурсів підприємства, що забезпечує мінімізацію вартості капіталу, що залучається. Даний вид оптимізації поєднаний із встановленням мак-

симізації обсягу встановлення власних фінансових ресурсів за рахунок власних джерел, визначенням доцільності мобілізації фінансових ресурсів на фінансовому ринку;

3) оптимізація розподілу сформованих фінансових ресурсів з точки зору ключових напрямів господарської діяльності підприємства;

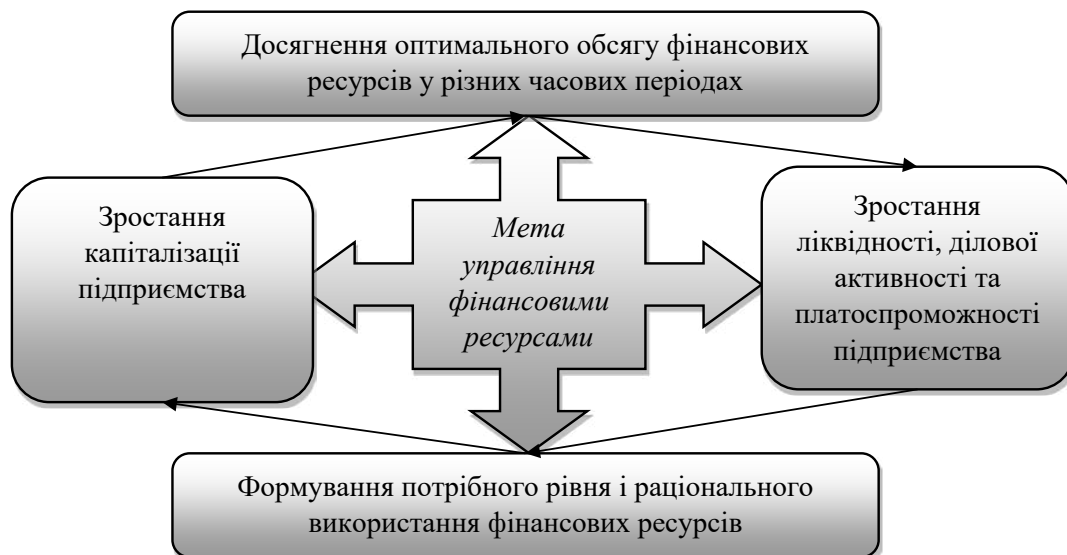

Рис. 2. Мета управління фінансовими ресурсами підприємства

Джерело: сформовано авторами на основі [8]

4) забезпечення найефективнішого застосування фінансових ресурсів підприємства у кожному з напрямів його господарської діяльності.

Малій О.Г. акцентує увагу на тому, що: «ефективне управління фінансовими ресурсами для підприємства в сучасних умовах є вирішальним фактором результативної виробничо-господарської діяльності, вагомим чинником формування конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта, що спрямоване на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координування фінансових операцій, забезпечення їх впорядкування та точного «балансування» [7, с. 73].

Вважаємо за необхідне на рисунку 2 розглянути більш детально ключову мету управління фінансовими ресурсами підприємства.

Зауважимо, що дієве управління фінансовими ресурсами підприємства, сприяє оптимізації прибутку, збільшенню вартості бізнесу, чистого прибутку, рівня прибутку, а також на конкурентоспроможність підприємства серед конкурентів та фінансової незалежності.

Висновки. В результаті проведеного дослідження варто наголосити на тому, що фінансові ресурси підприємства мають багатоаспектну економічну сутність. Це кругообіг, що полягає у послідовно отриманих та розподілених у часі показників: грошових коштів, матеріальних ресурсів, позикових коштів підприємства. Всі вони спрямовані на формування, розширення та здійснення господарської діяльності. Для підтримки нормальної фінансової діяльності, підприємству особливо важливо ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами, правильно розподіляючи їх за видами діяльності та з урахуванням різних часових періодів. Фінансові ресурси постійно перебувають у русі, їх відмінними рисами є: грошова форма існування, належність до конкретного суб'єкта, ефективне використання для отримання прибутку та економічного зростання підприємства. Піклуючись про фінансову стійкість та стабільність, підприємства особливо важливо ефективно керувати своїми фінансовими ресурсами, вірно розподіляючи їх за видами діяльності та у часі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Поддєрьогін А., Білик М., Буряк Л. Фінанси підприємств : підручник / за ред. А. Поддєрьогіна. 4-те вид. Київ : КНЕУ, 2002. 571 с.
2. Рибалко Н.О. Фінансові ресурси – основа діяльності підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2009. № 3(94). С. 27–29.
3. Партин Г., Загородній А. Фінанси підприємств. Львів : ЛБІ НБУ, 2008. 265 с.
4. Василик О.Д. Теорія фінансів. Київ : НЮС, 2000. 416 с.
5. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. Київ : Знання, 2000, 378 с.
6. Фоміних В.І., Безпалова Д.І., Довгопола А.Д. Аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2017. № 27(2). С. 61–64.

7. Малій О.Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. № 2. С. 71–74.

8. Рудченко І.В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Сучасні питання економіки і права*. 2011. Вип. 1. С. 16–19.

REFERENCES:

1. Poddjeryoghin, A. (2002) *Finansy pidpryjemstv* [Finance of enterprises] / In M. Bilyk, L. Burjak & A Poddjeryoghin (Eds.). Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
2. Rybalko, N.O. (2009) Finansovi resursy – osnova dijajnosti pidpryjemstv [Financial resources are the basis of enterprise activity]. *Formuvannja rynkovykh vidnosyn v Ukrajinі*, no. 3(94), pp. 27–29. (in Ukrainian)
3. Partyn, Gh., Zaghorodnij, A. (2008) *Finansy pidpryjemstv* [Finance of enterprises]. Lviv: LBI NBU. (in Ukrainian)
4. Vasylyk, O.D. (2000) *Teorija finansiv* [Theory of finance]. Kyiv: NJuS. (in Ukrainian)
5. Korobov, M.Ja. (2000) *Finansovo-ekonomichnyj analiz dijajnosti pidpryjemstv* [Financial and economic analysis of enterprises]. Kyiv: Znannja. (in Ukrainian)
6. Fominykh, V.I., Bezpalova, D.I., Dovghopola, A.D. (2017) Aspekty formuvannja ta vykorystannja finansovykh resursiv pidpryjemstva [Aspects of formation and use of financial resources of the enterprise]. *Naukovyj visnyk Kher-sons'kogo derzhavnogho universytetu. Serija Ekonomichni nauky*, no. 27(2), pp. 61–64. (in Ukrainian)
7. Malij, O.Gh. (2016) Finansovi resursy pidpryjemstv ta dzherela jikh formuvannja: teoretychni aspekty [Financial resources of enterprises and sources of their formation: theoretical aspects]. *Aktualjni problemy innovacijnoji ekonomiky*, no. 2, pp. 71–74. (in Ukrainian)
8. Rudchenko, I.V. (2011) Udokonalennja mekhanizmu upravlinnja finansovymy resursamy pidpryjemstva [Improving the mechanism of financial resources management of the enterprise]. *Suchasni pytannja ekonomiky i prava*, no. 1, pp. 16–19. (in Ukrainian)